kandidaten niet allen gelijke talenten hebben.

De een is als het ware meer aangelegd op een kerk van deze geestelijke gesteldheid, de ander op gene.

Wanneer gesteldheid en gaven van meetaf harmoniëeren, mag dat stellig niet versmaad.

Een predikant zal bij eventueele beroepen hiermede wel rekenen.

En hij doet daar voorzeker geen zonde aan.

Maar zou, wat voor hem geen zonde is, het wel zijn bij een kandidaat?

Doch vooral met het oog op de beroepende gemeenten zouden wij een termijn van zeg drie maanden willen aanbevelen.

Dan zijn zij allicht in de gelegenheid om den kandidaat nog eens te hooren of te gaan hooren.

Dan kon 't wel eens blijken, dat iemand, die eerst erg „beviel", later tegenvalt en dat een ander, aan wien men niet dacht, de begeerde wordt.

Hoe zijper het beroep is, des te beter.

Des te meer is men ook verantwoord tegenover den Koning der kerk, die door Zijn Geest de gaven uitdeelt, gelijkerwijs Hij wil.

De gemeente is een deugdelijke voorbereiding van het beroepingswerk waard.

Kolen vuurs.

Dezer dagen werd de volgende circulaire verspreid:

> Naar aanleiding van de, ook aan onze Kerkeraden gezonden circulaire van eene Commissie te 's Hage, inhoudende een oproep tot steun voor „de noodlijdende Predikanten en Evangelisten der Belgische Kerken", hebben de Kerkeraden van de Gereformeerde Kerken in Antwerpen en Brussel in de Standaard van 22 Maart jl. er op gewezen, dat de drie Gereformeerde Kerken in België: van Antwerpen, Brussel en Gent zelf noodlijdend zijn. Nu zij voor haar eigen nood tevens een beroep doen op „allen die de Gereformeerde Belijdenis zijn toegedaan", ligt het ongetwijfeld vooral op den weg van De Gereformeerde Kerken in Nederland, met wie zij ook in Kerkverband leven, eerst en meest daarop acht te nemen en naar vermogen aan die Kerken hulp te bieden.
>
> Daarom hebben ondergeteekenden zich vereenigd als Comité tot steun van de Gereformeerde Kerken in België. Wij denken hierbij niet uitsluitend aan die Kerken in Antwerpen, Brussel en Gent, maar ook aan andere noodlijdende Kerken of Kringen, Predikanten en Evangelisten, van wie het openbaar is of worden mocht, dat ook zij zich aan de Gereformeerde Belijdenis houden.
>
> Indien het mocht blijken, dat het Haagsche Comité niet zonder hulp uit de Gereformeerde Kerken voldoenden steun voor noodlijdende Predikanten en Evangelisten kan verkrijgen, zal een welgemotiveerd beroep op die hulp zeker niet geheel vergeefsch zijn. Evenmin als wij ons onttrokken hebben bij de hulpbieding aan Duitsche Predikantengezinnen, aan de verzorging van de Belgische vluchtelingen in den Oorlogstijd, de huisvesting van Hongaarsche kinderen enz. Overeenkomstig de apostolische vermaning, Gal. 6: 10: „Zoo dan, terwijl wij tijd hebben, laat ons goeddoen aan allen". In dit geval moet echter vooropgaan de verzorging van de ons 't naast bestaande broederschap; overeenkomstig hetgeen de apostel aldus op die vermaning laat volgen: maar meest aan de huisgenooten des geloofs.
>
> In aansluiting aan die betuiging der bovengenoemde Gereformeerde Kerkeraden, dat zij zelve noodlijdend zijn, richten wij ons nu met broederlijke opwekking: steun te bieden aan deze (thans ook herderlooze) Kerken, tot de Kerkeraden en leden van De Gereformeerde Kerken, en zenden ze ook aan Gereformeerde weekbladen, alsmede aan Christelijke dagbladen, met verzoek tot opneming, 't zij geheel of in hoofdzaak. Om alzoo in breeden kring de aandacht te vestigen op deze gelegenheid tot medewerking aan den opbouw van de Gereformeerde Kerk in België. Het doel van deze mededeeling en opwekking is derhalve: door inlichting mogelijk misverstand van den oproep van het Haagsche Comité te voorkomen of weg te nemen, en allen die eerst en meest tot steun van de Gereformeerde Kerken, Kringen en personen in België wenschen mede te werken, te dienen in de verzameling en uitdeeling van wat zij om des Heeren wil voor dat doel ons toezenden.
>
> Het adres voor de toezending is: Dr G. Oosterhof te Kampen, Penningmeester van het Comité. Van ontvangen giften zal mededeeling worden gedaan aan De Standaard, De Heraut en De Bazuin.
>
> Ook dezen voorgenomen medearbeid voor het Koninkrijk Gods aanbevelend in Uw aller liefde en gebeden, zijn wij
>
> Uwe dw. broeders in Christus, het Hoofd der Gemeente, die Zijn lichaam is:
>
> Het Comité tot hulp aan de Gereformeerde Kerken in België:
>
> Prof. Dr H. BOUWMAN,
> Hoogleeraar a. d. Theol. School te Kampen, Voorz.
> Mr G. H. A. GROSHEIDE,
> Dir. der Vereen. v. H. O. op Ger. Grondsl., A'dam.
> Dr H. KAAJAN, Geref. Predikant te Utrecht.
> Dr G. KEIZER, Geref. Pred. te De Steeg (G.), Secr.
> Prof. L. LINDEBOOM,
> Em. Hoogleeraar a. d. Theol. School te Kampen.
> Dr G. OOSTERHOF,
> Leeraar a. h. Geref. Gymnasium te Kampen, Penn., Giro-no. 126982.

Men zal zich herinneren, dat het Haagsche Comité een exclusief standpunt innam en de Gereformeerde Kerken in België buitensloot.

Daartegenover is het pas opgerichte Comité zoo ruim, dat het zijn hulp niet tot de Gereformeerde Kerken wil beperken, maar ook buiten dien kring wil bieden, indien het Haagsche Comité daartoe niet geheel bij machte mocht zijn.

Zóó worden kolen vuurs op der Haagsche-Comitéleden hoofd gehoopt.

Om dit mooie gebaar zien wij enkele minder logische krenkelingen in deze circulaire, welke de secure lezer zelf reeds zal hebben opgemerkt, gaarne voorbij.

Toch veroorlove men ons één vraag.

Waarom wordt voor onze noodlijdende kerken in België niet de kerkelijke weg ingeslagen?

De Synode van Utrecht beschikte op een verzoek van de kerk van Antwerpen gunstig.

De Classis Dordrecht spande zich ook in, om de zaak van Brussel te bevartigen.

Vlocien de giften niet meer?

Zijn de kerkelijke kanalen verstopt?

Dan moeten ze op de Synode van Groningen noodig eens worden doorgeblazen.

Het gaat hier immers om kerkelijke aangelegenheden.

Om hulpbehoevende kerken.

En wanneer hier in Nederland een onzer kerken hulpbehoevend wordt, gaat men er toch geen Comité voor oprichten?

En of het nu Gereformeerde Kerken in België betreft of in Nederland blijft precies eender.

Want beide leven in één en hetzelfde kerkelijk verband.

Onze kerken in België hebben de eerste jaren geregelden steun noodig.

Zij zijn met een gift voor één keer niet gebaat.

Daarom is het gewenscht, dat onze kerken in Nederland hierin vaste voorziening treffen, gelijk indertijd ook voor de kerken in Argentinië geschiedde.

Het doel van het Comité is ons wel duidelijk, maar niet de zin.

Daarover zouden we gaarne nader worden ingelicht.

Is het de zin van dit Comité om tot de Synode van Groningen in de eerste behoeften van onze Gereformeerde Kerken in België hulp te bieden?

Dan schuilt er zekere aanklacht in tegen de kerkelijke hulpverleening.

Dat is niet erg, indien het verdiend is.

Of — maar dit kunnen we moeilijk onderstellen — ligt de eigenlijke zin van het Comité hierin, dat men ook buiten de Gereformeerde Kerken steun wil verleenen?

Doch dan zou er op moeten aangedrongen dit openlijk te zeggen.

Wij hebben op steun-verleening aan hen, die niet tot onze Gereformeerde Kerken behooren niets tegen, indien er werkelijk nood is.

Toch moet die o.i. afgezonderd worden van de hulp, die wij als Gereformeerde Kerken aan onze kerken in België in den kerkelijken weg behooren te geven.

De verschijning van een paar sterren in deze duisternis zou ons welkom zijn.

HEPP.

De Geref. Studentenbeweging.

I.

Onder de Geref. studenten is een beweging gaande, die om haar principieele beteekenis ons aller aandacht vraagt.

Wat die beweging bedoelt wordt duidelijk uit onderstaand bericht, dat we uit „Fraternitas" letterlijk overnemen:

> Het Studentencorps F.Q.I., te Kampen in buitengewone vergadering bijeen op 17 Februari 1927,
>
> gehoord de bespreking aangaande doelstelling en grondslag van de G.S.B.,
>
> gelet op het feit, dat deze doelstelling zonder meer ruimte laat aan allerlei subjectivisme,
>
> besluit het voorstel te doen, dat in het reglement van de G.S.B. worde opgenomen een artikel, waarin uitgedrukt wordt, dat de G.S.B., uitgaande van de saamhoorigheid der Gereformeerde studenten, zich stelt op den grondslag van de Heilige Schrift, naar de uitlegging van de Gereformeerde Belijdenisschriften hier te lande,
>
> en spreekt den wensch uit, dat deze zaak zoo spoedig mogelijk in het D.B. en zoo noodig in het A.B. in behandeling kome en tot een beslissing gebracht worde.
>
> TOELICHTING.
>
> Wij achten het komen tot een gemeenschappelijke Gereformeerde basis in de G.S.B. geboden door wat de historie van de G.S.B. ons te dien opzichte leert.
>
> Immers op de eerste besturenvergadering van F.Q.E.V., F.Q.I., N.D.D.D. en S.S.R., gehouden op 9—11 Januari 1918 te Amsterdam, om te komen tot een foederatie der Geref. Studentencorpora, welke vergadering slechts voorbereidend werkte, vond men elkander in het accentueeren van den religieuzen nood van den Geref. student.[1])
>
> Tot een bepaalde foederatie is men toen niet gekomen. De oprichtingsvergadering der G.S.B. valt een jaar later, n.l. van 6—8 Januari 1919 te Amsterdam, waar dezelfde Corpora als boven genoemd vertegenwoordigd waren.
>
> „Van meetaf was echter in de actie een zekere vaagheid. Slechts dit eene kon men als algemeen besef weergeven: het religieuze noodgevoel," aldus de inleidende beschouwing van den heer A. Ringnalda.[2])
>
> „Na een korte bespreking werd tenslotte deze conclusie aangenomen: De beweging blijve een actie der saamwerkende Corpora en richte zich ter meerdere bewustwording van de Gereformeerde levens- en wereldbeschouwing, in den ruimsten zin, op de geestelijke moeilijkheden, waarin de Gereformeerde studentenwereld zich bevindt."
>
> „Niet allen waren het echter met de formuleering dezer conclusie eens. Men vond het sociale probleem er te weinig in uitgedrukt. Anderen wezen erop, dat velen niet zouden erkennen, dat de Geref. studentenwereld in geestelijke moeilijkheden verkeert. Volkomen overeenstemming werd hier niet verkregen."[3])

In deze oprichtingsvergadering is men dus blijkens het officieel verslag alleen gekomen tot een doelstelling, waarbij men echter ook niet tot volkomen overeenstemming kwam.

Zoolang de G.S.B. bestaat, is het, naar onze diepste overtuiging, gemis aan belijndheid geweest, die zich op den duur in de G.S.B. pijnlijk heeft doen gevoelen.

Men heeft ten allen tijde gemeden uit te spreken, waarin men objectief de Gereformeerde levens- en wereldbeschouwing vond uitgedrukt. Feitelijk liet men dit over aan het subjectief gevoelen van de leden der G.S.B.

Op den duur zien we dan ook, dat in de G.S.B. een steeds groeiende onbevredigdheid met den bestaanden toestand zich ontwikkelt.

D. schrijft na het 4de Congres in Fraternitas: „Er moet toch richting zijn in ons handelen, en dat lijkt me slechts mogelijk bij een vast uitgangspunt. Dan ook alleen kan onze houding beslist of soepel zijn, al naar noodig is. Doordat de meeningen nu zoózeer verschilden, kwam er geen communis opinio over een vast uitgangspunt, van waaruit warme bezieling mogelijk zou zijn geweest."[4])

De aanwezige onbevredigdheid is ter sprake gebracht in de gemeenschappelijke besturenvergadering op 15, 16 en 17 Januari 1923. Op de vraag, „hoe staat het eigenlijk met onze beweging?" werden volgens het officieel verslag de volgende opmerkingen gemaakt:

„De Congressen worden steeds drukker bezocht, de sympathie van het Gereformeerde volk wordt steeds grooter, de financieele propaganda is stopgezet, wegens den overvloed van geld, maar toch ontbreekt er iets aan de G.S.B. De groote ontroering, waaruit de beweging is geboren, maakt almeer plaats voor alledaagsche belangstelling. Sommigen zeggen, dat we geen vaste koers hebben, omdat het oorspronkelijk doel is opgegeven. Pessimisten beweren, dat de G.S.B. innerlijk half dood is en dat er niet veel van is te verwachten. Anderen willen een nieuwe organisatie met persoonlijk lidmaatschap om zoo de beweging weer nieuw leven in te blazen".[5])

Op deze vergadering heeft men verbetering gezocht van den bestaanden toestand, voornamelijk echter door organisatorische hervorming.

Nu is onze overtuiging, dat men een organisatie, die voldoende principieele belijndheid mist, met de beste reorganiseering niet verbeteren kan. Wat noodig is, is dat men komt tot principieele vastheid. Zeer merkwaardig is het dan ook, dat men nooit geslaagd is te komen tot een organisatie, die allen bevredigde. Er bleven steeds „onoverkoombare bezwaren". F.Q.I. heeft zich tenslotte tijdelijk geschikt in een compromis. Steeds meer is echter gevoeld, dat de huidige doelstelling ruimte laat in de G.S.B. aan allerlei subjectivisme, dat zijn standpunt (omdat er geen vaste en duidelijk uitgesproken basis is) gerust kan nemen buiten onze Geref. Confessie. Wat vóór alles noodig is in de G.S.B. is klaarheid, waarin voor haar de Geref. levens- en wereldbeschouwing objectief is uitgedrukt. Zijn we het daarin niet eens, dan kan van een gemeenschappelijk streven naar de subjectieve toeëigening en bewustwording daarvan weinig terecht komen.

Het is daarom reeds als historisch geboden te achten, dat we als grondslag voor onze G.S.B. erkennen de H. Schrift naar de uitlegging van de Geref. Belijdenisschriften. We kunnen ons in dit verband daarom ook volkomen vinden in de hoofdzaak van hetgeen H. B. schreef in Fraternitas (18 April 1923) in een artikel, getiteld: „Heeft de G.S.B. nog recht van bestaan?": „Waarom moeten we juist als Gereformeerde studenten samenwerken? We zouden de wedervraag kunnen stellen, van welken grondslag gaat ge uit, als ge u afvraagt, wat uw tijd van u eischt? Is 't niet 't gezag van den Bijbel als Gods Woord? Neemt ge die basis weg, dan splitst zich alle bespreking in tweeërlei richting".

Slechts wenschen we hieraan toe te voegen, dat (omdat de G.S.B. een Gereformeerde beweging wil zijn) uitgesproken moet worden, dat de H. Schrift moet opgevat naar de interpretatie van de Geref. Belijdenisschriften hier te lande.

Het aanvaarden van een Geref. basis maakt natuurlijk de doelstelling niet overbodig. Wel degelijk erkennen we de noodzakelijkheid van het „zich steeds meer en meer bewust te moeten richten naar de Geref. levens- en wereldbeschouwing". We meenen echter, dat het ook in de G.S.B. niet aan het subject mag overgelaten worden om uit te maken, wat Gereformeerd is, en wat niet; maar dat wij in een Geref. studentenbeweging nooit kunnen buiten den objectieven regel, in de Belijdenisschriften uitgedrukt.

In het reglement der G.S.B. willen we dus vóór alles het subjectieve element in de doelstelling gedragen zien door het objectieve in den grondslag.

Later meer hierover.

K. S.

[1]) Zie verslag Fraternitas 5de Jrg., p. 3—18.
[2]) Fraternitas, 6de Jrg., p. 5.
[3]) 6de Jrg., p. 6 en 7.
[4]) 8ste Jrg., p. 46.
[5]) Fraternitas, 9de Jrg., p. 47.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Onze handelspolitiek.

Feitelijk kunnen we over onze handelspolitiek kort zijn, indien tenminste het gebrek aan alle initiatief en actie op dit terrein met den wijdschen naam van politiek genoemd mag worden.

Na wat we een paar weken geleden over onze leenings-politiek geschreven hebben, zouden we hier kunnen zeggen: „'t is net zoo".

Het schijnt, dat het gros der leidende personen in regeeringsbureaux en Staten-Generaal te ver af staat van wat er op economisch terrein in en buiten onze grenzen plaats heeft, om daarvan eenigen invloed te ondervinden. Anders is het tenminste onbegrijpelijk hoe wij in zulk een zuiver passieve houding kunnen volharden.

Door Minister Colijn is ons tarief van invoerrechten van 5 op 8 pCt. gebracht. Tegen dezen maatregel is een ware storm van verwijten en somb're profetiën ontketend, zelfs in die mate, dat de ongeluksprofeten niet konden zwijgen toen de wet allang in het „Staatsblad" stond. Booze tongen beweren echter, dat de buitenlandsche credieten nog niet opgebruikt waren en men dus weinig anders kon doen dan met de advertentie-campagne doorgaan.

Hoe dit laatste ook zij, zeker is, dat de voorgestelde rampen van toenemende duurte e.d. zijn uitgebleven.

Waarlijk geen verrassing voor wie met deze materie ook maar eenigszins op de hoogte is.

Het effect van een tarief is toch geheel afhankelijk van de tarieven der omringende landen. 't Is er in zekeren zin mee als met een dijk, die doorgebroken of overstroomd zal worden op de zwakste en laagste plaatsen. Zoo zal de stroom der buitenlandsche producten, voornamelijk van het deel, dat men overproductie noemt, zich richten naar de grenzen, waar de tariefmuren het laagst zijn. Niet dus de vraag: hoe hoog is ons tarief, maar: hoe verhoudt het zich tot de tarieven der omliggende landen, is beslissend voor de werking.

Ten dezen schijnt onze regeering niets te zien.

Thans hebben weer twee belangrijke industrieën noodkreten geslaakt. De aardewerkfabrieken kunnen het tegen de Duitsche concurrentie niet meer volhouden en ook de groote zaak van Philips ziet zich gedwongen om hier haar werkvolk te ontslaan.

Dit laatste echter niet wegens vreemden invoer en concurrentie in ons land, maar wegens een verhooging van het Fransche tarief, waardoor het concern gedwongen wordt in Frankrijk een fabriek op te richten om de te hooge invoerrechten te ontgaan.

Vier jaren geleden heeft Spanje een verandering in het tarief gebracht, waardoor Philips zich genoodzaakt zag daar een fabriek te bouwen. Thans Frankrijk! Wie volgt?

De slechte gevolgen voor onze volkswelvaart zijn onmiddellijk aanwijsbaar.

Het is niet in de eerste plaats de fabrikant, die hier het gelag betaalt, al wil men soms het volk doen gelooven, dat de invoerrechten er te zijnen bate zijn.

Om bij bovengenoemd voorbeeld te blijven: men meene niet, dat Philips hier het slachtoffer is.

Ook als dat zoo was zou 't erg genoeg zijn, want zonder bloeiende industrie kan ons land niet zijn.

Doch, gelijk gezegd, zoo is het niet! De in Frankrijk te openen fabriek zal daar straks, beschermd door het hooge tarief, zeer zeker rendabel blijken te zijn.

Het kapitaal laat zich zeer gemakkelijk verplaatsen.

Wie zich minder goed laten verplaatsen, dat zijn de 1600 arbeiders, die door deze verplaatsing tot de werkloozen zullen behooren.

Ons land, dat zoozeer werkgelegenheid noodig heeft om de steeds groeiende bevolking in 't leven te houden, ziet zich op deze wijze stuk na stuk ontgaan.

Blijkens de opgaven waren er in Dec. 1926 12.1 pCt. van het aantal der arbeiders bij wie de werkloosheid is nagegaan, zonder werk.

Het kapitaal trekt weg en de werklooze arbeiders blijven achter.

Het is vooral Prof. Diepenhorst, die telkens en telkens weer op de slechte gevolgen van deze passieve handelspolitiek wijst en aandringt op meer activiteit.

Ook onlangs weer heeft hij in de Eerste Kamer op den slechten gang van zaken gewezen. Of 't helpen zal?

Laat ons, liever dan aan voorspellingen te doen, dit artikel besluiten en wachten op de daden van deze Regeering, die ook in meer andere dingen wel iets zeer bijzonders schijnt te zijn.

Arnhem. E. VISSER.

LITERATUUR EN KUNST.

De beteekenis van Pennings werk.

De bewerking der stof.

In het vorige artikel zagen we, hoe Penning in zijn vele boeken bij voorkeur een historische stof behandelde en hoe in deze stofkeuze een element ligt van de beteekenis, die zijn werk heeft gehad en nog steeds heeft, als christelijke volkslectuur.

Als tweede — en zeer voornaam — factor komt daarbij de bewerking van die stof. Altijd is in een verhaal daaraan veel gelegen, èn om die stof goed tot haar recht te doen komen, èn om bij de lezers den smaak tot lezen te wekken, maar in 't bijzonder is dat toch het geval ten aanzien van boeken met een historisch gegeven. Voor een groot deel van de lezers — en met name voor de jongeren onder hen — moet bij zulk een verhaal de bewerking het doen, want over 't algemeen houdt men niet van „geschiedenis". Als de vorm niet aanstonds tot lezen lokt en de belangstelling niet van meet aan getrokken wordt, legt men gewoonlijk al heel gauw een historisch boek ter zijde. Zal dus historische lectuur werkelijk dien invloed oefenen, die van haar kan uitgaan, dan is dat voor een groot deel afhankelijk van de stofbewerking.

Welnu, in die bewerking ligt juist de kracht van Penning. Want daarin komt tot haar recht zijn meest op den voorgrond tredende eigenschap, zijn vertel-gave.

Herhaaldelijk reeds zagen we, hoe de kunst van vertellen hem was aangeboren. Al in de dagen, toen hij zijn kruidenierszaak dreef, in den tijd dus, dat van boekenschrijven nog geen sprake was, wist hij, hoe een verteller zijn verhaal inkleeden moet om belangstelling te vinden. Hij wist dat intuïtief en bracht het intuïtief ook in practijk. En toen hij met schrijven begon, in de feuilleton-rubriek van de „Gorkumsche Courant", trokken juist door hun vorm zijn bijdragen aanstonds de aandacht. Beziet men nu uit dat oogpunt Pennings vele verhalen, dan blijkt, welke waarde daarin ligt als factor van hun beteekenis en wordt tegelijk de populariteit verklaard, die Pennings boeken steeds hebben genoten.

Vooreerst is er een groote levendigheid, een bijzondere activiteit, zooals ik in het voorafgaande artikel al zeide. De lezer wordt daardoor toeschouwer; hij ziet het gebeuren niet in woorden, die hij door eigen combinatie tot een voorstelling-van-zaken moet doen worden, maar in feiten. Zelf is hij in zekeren zin deelgenoot en van heel nabij er in betrokken.

Dan is er Pennings gave, om de verhoudingen rondom het gebeuren waarvan hij vertelt zoodanig tot werkelijkheid te maken, dat de lezer zich geheel daarin verplaatsen kan en het historisch beeld inderdaad zijn locale kleur krijgt. Bekend genoeg is het, dat in de Transvaalsche verhalen plaats- en milieubeschrijving belangrijke elementen waren, terwijl Penning toch eerst veel later met eigen oogen het Zuid-Afrikaansche land heeft gezien. Penning had een rijk-ontwikkeld voorstellingsvermogen en dat kwam hem bij de bewerking van zijn verhalen uitnemend te pas.

Voorts kende hij het geheim van een juiste afwisseling in toon. Geestigheid en humor kenmerken zijn verhalen evenzeer als ernst en degelijkheid en door een bijna altijd goede onderlinge verhouding van die beide blijven de verhalen steeds frisch en wordt altijd opnieuw ook voor beide de belangstelling geprikkeld. Opmerkelijk b.v. is het, dat, terwijl de jonge lezers de smaaksheden van Blikoortje ten zeerste appreciëeren, zij de boeken der Wesselsserie toch niet „lollig" noemen, naar hun gangbare waarde-bepaling; zij verstaan dus ook den ernst, die naast de geestigheid uit deze verhalen spreekt. En — men prate maar eens met een jongen over „De Overwinnaar...." of „De Leeuw van Molderspruit" — dat ernstige heeft evenzeer (zij het natuurlijk een andersoortigen) indruk gemaakt op de ziel; in de passages, waar Penning van geloofskracht en Godsbetrouwen sprak heeft men evengoed naar hem geluisterd.

Ook maakte Penning gaarne gebruik van den gesprekvorm, die altijd kleuriger is dan beschrijving en den lezer 't dichtst brengt bij de personen, die in het verhaal een rol spelen. Zoowel wanneer over hen wordt gesproken door anderen, als wanneer ze zelf aan 't woord zijn, ziet de lezer hun beeld, krijgt hij inzicht in hun karakter en persoonlijkheid, veel beter, dan wanneer de Schrijver die teekent; want in dit laatste geval blijft de voorstelling toch indirect en dus vager. Penning, die altijd en overal met menschen had gepraat, kende precies den pakkenden gesprektoon, en wist dien ook op het goede oogenblik in zijn verhaal te brengen. Het loont de moeite eens bepaaldelijk uit dat oogpunt een of meer boeken van Penning na te gaan. Men krijgt dan een proefondervindelijke les in de techniek der vertelkunst, die immers in de juiste toepassing der onderscheidene effecten tot haar recht komt.

Verder is er de eigenaardigheid, dat Penning altijd allerlei bijzonderheden opsnorde van den tijd, de omstandigheden, de personen, waarover hij vertelde. Met zulke vondsten decoreerde hij dan zijn verhaal overal, waar eenige decoratie gewenscht was. Hij zocht in archieven, in oude papieren, maar vooral — ik wees er eerder op — indien mogelijk onder de menschen, die, 't zij uit eigen aanschouwing, 't zij door familieoverlevering, van het gebeuren of de optredende personen iets meer wisten. Zoo kreeg hij de beschikking over een aantal gegevens, meestendeels zelfs kleinigheden, die hij in zijn verhaal-geheel wist te verwerken als illustratief materiaal.

Door dit alles, waarvan de getrouwe lezer der Penningboeken de voorbeelden overal weet te vinden, kreeg Penning de stage aandacht voor het historische beeld, dat hij geven wilde en maakte hij zijn „geschiedenis"-vertellingen appetijtelijk. En dan kwamen daar nog enkele effecten bij, die verband hielden niet met de stof, maar met den persoon van den Schrijver.

Groote ervaring had hij, door zijn jarenlangen omgang met menschen en de gesteldheid van zijn karakter, in wat van bepaalde verhoudingen en gebeurlijkheden de menschen allermeest interesseert. En hij liet niet na, op die elementen in zijn verhaal het volle licht te doen vallen, op gevaar af dikwijls, dat hij belangrijker, maar minder interesseerende zaken, te weinig deed uitkomen. In sommige boeken blijven b.v. personen, die de geschiedenis als belangrijk, kent vrijwel op den achtergrond, terwijl nevenfiguren, maar die voor de lezers aantrekkelijkheid hebben, voortdurend voor het voetlicht staan.

Een tweede effect, hiermee in nauw verband staande, is Pennings rijke fantasie, die het historisch materiaal omkleedde en naar den gewenschten smaak bijkleurde, zoo, dat heel het verhaal voor iederen lezer smakelijk werd. Daarbij was hij alweer sterk in het benutten van zijn kennis der volkspsyche en ook kwam hem zijn gave tot combineeren goed van pas. Bij betrekkelijk weinig directe gegevens (in verhalen van belegeringen, plaatselijke gebeurtenissen e.d.) wist hij uit de algemeene structuur van den tijd en door invoeging van niethistorische en toch werkelijke figuren (een zorgzame moeder, een rappe jongensfiguur, een voortvarende burger) een heel verhaal te componeeren langs den weg der fantasie. En zulk een verhaal vertelde dan op boeiende wijze van een enkelen trek, dien de Schrijver naar voren wilde brengen: de wonderlijke besturingen Gods, een klaarblijkelijke zegen op in Gods kracht ondernomen daden, een kennelijk oordeel over zware zonden, enz. In zulke gevallen was het Pennings fantasie, die, aanknoopend bij een enkele mededeeling of eenig historisch materiaal, de verhalen deed ontstaan.

En dan was een derde effect, zeker van niet minder kracht dan de beide eerste, dat Penning zoo goed wist te werken, met wat ik zou willen noemen „volksromantiek". Beter dan met een definitie-in-woorden kan ik dat begrip omschrijven met verschijnselen er van te noemen, zooals ze in Pennings boeken veelvuldig zijn: medelijden-wekkende omstandigheden, aanhankelijkheidsbetooning als vrucht van grootmoedigheid jegens den ellendige (men denke aan kaffertypen als Bezitha uit „Jan Kordaat") opoffering van zichzelf ten bate van een ander of velen tegelijk (Celliers), jonge liefde, die zwaar beproefd wordt (in bijna alle Transvaalsche boeken) enz. Dergelijke effecten van volksromantiek brengen relief in de verhalen. De lezers komen gemakkelijk in de sfeer van het gebeuren, omdat ze allerlei bekende verschijnselen zien, die ook tot hun sfeer behooren; ze krijgen daardoor sympathiën en antipathiën, die hen doen meeleven en bij het gebeuren zelf interesseeren. En ze lezen vanzelf op de eenige manier van goed lezen: zich inlevend, verwerkend, mee-voelend, begrijpend.

Ten slotte spreekt uit elk verhaal Pennings vroom gemoed en getuigt hij telkens weer van de kracht van het geloof, die onder alle levensomstandigheden als een kracht zich openbaart. Na alles wat ik over den persoon en arbeid van Penning schreef, behoeft dit laatste wel geen afzonderlijke uiteenzitting meer.

Zoo is dan de bewerking der stof element van de beteekenis der Penning-boeken als christelijke volkslectuur.

Nu heeft dat alles, wat ik opsomde, ook zeker zijn zwakke zijde. Het sterk-persoonlijke van Pennings verhalen doet wel eens schade aan de objectiviteit, die tegenover historiereproductie past. Meer dan eens komen invoegingen voor in den gang van het beschrevene, die met het historisch gegeven vrijwel geen verband houden en geheel persoonlijke reflexen zijn van den Schrijver op bepaalde denkbeelden of verhoudingen. Ook brengt de fantasie Penning hier en daar vrij ver van zijn gegevens af, zoodat het historisch beeld veel van zijn zuiverheid inboet. Dan krijgen de romantiek-invloeden herhaaldelijk een grooter plaats, dan ze in werkelijkheid in het beschreven milieu zullen hebben gehad, en, direct gevolg daarvan, worden vaak de figuren van Pennings sympathie geïdealiseerd. De Transvaalsche boeren b.v. zijn in z'n boeken stellig veel ideëeler dan ze in de werkelijkheid waren en heel hun strijd staat bij Penning op een hooger plan, dan de historie kent. Van de psycho-analyse der romangestalten, hoofdzaak immers van de moderne prozaliteratuur, komt, behoudens enkele uitzonderingen (als „Olmhoeve") doorgaans weinig terecht.

Op dit alles is in de persbeschouwingen van de afzonderlijke boeken meer dan eens en terecht gewezen; hier en daar zelfs was het oorzaak, dat een boek ongunstig werd gerecenseerd. Maar de erkenning daarvan sluit toch niet uit de conclusie, die trouwens door de feiten afdoende wordt gemotiveerd, dat in de bewerking der stof, zooals die door de verschillende eigenschappen van den Auteur karakteristiek is voor de Penning-boeken, een belangrijk element ligt van hun beteekenis en ook werkelijke waarde inhoudt.

Met een laatste artikel over den vorm der Penningverhalen hoop ik een volgend maal de artikelen over dit onderwerp te beëindigen.

C. T.